

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Academic Social Science
Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 286-299

Ufuk Cem KOMŐU¹

**YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”²**

ÖZET

Bu araştırmada, kentleŐmeyle ilgili yapısal sorunları olan bir kentteki sorunların, o kentte yaşamakta olan yetişkin bireylerin öğrenme ve eğitim süreçleriyle etkileşiminin incelenmesi ve kentlerdeki yaygın eğitim programlarına gösterilen talebin yapısı ile kent ortamındaki yetişkin eğitimi uygulamalarının betimlenmesi hedeflenmiştir. Mersin’in Karaduvar Mahallesi’ndeki yetişkinlere görüşme formları ve soru dizisi uygulanmıştır. Mahalle halkının yaygın eğitim kurslarına ilgi ve katılım düzeyleri düşük bulunmuştur. Katılımcıların yetişkin eğitimi etkinliklerine yönelme amaçları ve kurs tercihleri ile yaşadıkları sorunlar karşılaştırıldığında, ihtiyaçlar ve amaçlarla kısmen uyumlu eğitim tercihlerinin olduğu görülmüştür. Yaygın eğitim kurslarına katılım amaçları olarak mesleki kariyerde gelişim, bireysel öğrenme zevki, yasal zorunluluklar nedeniyle katılım ve sosyalleşmek ön plana çıkmıştır. Sosyo-kültürel ve yerel siyasetle bağlantılı sorunların aşılmasıyla ilgili eğitim konularına olan talep ve katılım düzeyleri çok düşük kalmıştır. Yaygın eğitime katılımda karşılaşılan engeller arasında maddi güçlükler, ev ve aileyle ilgilenme zorunluluğu ve yoğun çalışma temposu öne çıkmıştır. Eğitim kazanımları olarak en çok özgüven artışı, mesleki gelişim ve aile sorunlarının çözülmesi dile getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kentleşme sorunları, yetişkin eğitiminin işlevleri, yaygın eğitime katılım amaçları, eğitim ihtiyaçları ve kazanımları.

**LEARNING NEEDS and GAINS, PARTICIPATION and BARRIERS to ADULT
EDUCATION : “KARADUVAR DISTRICT CASE”**

ABSTRACT

The purpose of this research is to analyze and describe the interconnections and relations between urbanizational problems and non-formal educational processes of adults who live in a city where has structural urban problems. Hence, it is expected to portray the structure of both the demand for non-formal educational activities and citywide adult educational implementations. The sample of survey consists of adults who were randomly selected from the inhabitants of Karaduvar District. The major findings of the research as follow: Among the participants, the rate of participation to non-formal courses was found as low

¹ Öğr. Gör., Mersin Üniversitesi-Erdeмли Meslek Yüksekokulu, ufukcemkomsu@gmail.com

² Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi anabilim dalında tamamlanmış olan “Türkiye’de Kentleşme Sorunları ve Yetişkin Eğitimi: Karaduvar Mahallesi Örneği” başlıklı doktora tezi çalışmasının bir kısmından alınmıştır.

**YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”**

degrees. It has been found that the reasons, choices and goals of participants partially reflect their own personal and local problems and needs. The research found out that the major objectives of participation to non-formal learning processes are career development, joy of learning itself, legal obligations and needs of socialising. The mostly common barriers to non-formal educational activities have been determined as financial problems, household related issues and intensive working conditions. The frequently stated educational benefits and gains are increasing self-confidence, vocational improvement and contribution in solving family related problems.

Key words: Urban problems, functions of adults education, objectives of participation to non-formal education, education needs and gains.

I. GİRİŞ

Problem ve Amaç

Günümüz dünyasının yüksek devingenlik gösteren sosyo-ekonomik koşulları ve bu koşulların etkisiyle biçimlenmekte olan Türkiye'nin sosyo-ekonomik karakteristiği içindeki en baskın ve karmaşık süreçleri barındıran yegane sahne olarak kent mekanı (ve kentsel olarak kabul edilen toplumsal kurumlar) TÜİK'nun 2000'li yıllara dair yayımladığı istatistiksel verilerle de doğrulandığı gibi Türkiye nüfusunun %75'den fazlasının yaşadığı toplumsal ortamlar olarak tüm ekonomik, siyasal ve kültürel olayların ve olguların merkezi durumuna yükselmiştir. Bu tür araştırmalarda öne çıkan temel konular, kırdan kente göç, kent planlaması, gecekondulaşma, sağlıksız-çarpık kentleşme, informal sosyo-ekonomik oluşumlar, yerel yönetimler, yerel yurttaşlık bilinci ile kentli kimliği ve kent kültürü çalışmaları etrafında yoğunlaşmaktadır. Uluslararası boyuta bakıldığında, 1990'lar sonrasında itibaren kentli yurttaşlık, aktif öğrenenlik ve bireysel öğrenmeler üzerine yeni akımların başladığı görülmektedir. Yetişkin eğitimi boyutunda ise, hem kentsel sorunları, yetişkin eğitimi ve öğrenmesi boyutlarıyla irdeleyen bakış açısına dair araştırmaların hem de yetişkin öğrenmesi ve eğitiminin felsefi boyutlarını değerlendiren çalışmaların henüz çok yeni veya yetersiz olduğu söylenebilmektedir.

Mersin ve Karaduvar Mahallesi'nde çeşitli kentsel sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutları olduğu ve bunların aşılabilmesi ihtiyacından yola çıkıldığında, yetişkin eğitimi etkinliklerinin kritik bir önem taşıdığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma aracılığıyla, Mersin Karaduvar Mahallesi'ndeki yetişkinlerin, yetişkin öğrenmesi ve eğitimi süreçlerine dönük durum ve ihtiyaç tespiti ortaya konulmuş ve bu profilin, kentlilik düzeyinin geliştirilmesi için yetişkin öğrenmesi ve eğitimi süreçlerindeki yeri betimlenmiş olacaktır. Sonuç olarak, bu araştırmanın temel problemi, Karaduvar Mahallesi'ndeki kentsel yaşamla ilgili sorunların neler olduğunun ve orada ikamet etmekte olan yetişkinlerin bu sorunları aşabilmesi sürecinde ihtiyaç duyduğu yetişkin öğrenmesi ve eğitimi etkinliklerinin, Mersin genelindeki ve Karaduvar Mahallesi özelindeki yetişkin eğitimi olanaklarıyla karşılanabilme durumunun belirlenmesi ve bu süreçlerle bağlantılı eğitim ihtiyaçlarının, katılım engellerinin ve algılanabilen kazanımların değerlendirilmesidir.

Yöntem

Bu çalışma, içerdiği amaçları çerçevesinde, bir betimsel araştırma niteliğindedir. Araştırmanın genel evreni, Mersin ili şehir merkezindeki kentsel alanda yaşamakta olan ve

dolayısıyla kentli olarak kabul edilebilen yetişkin bireyler olarak belirlenmiştir. Bu evrenin içerisinde bulunan çalışma evreni ise, Mersin şehir merkezine yaklaşık 7 km. uzaklıkta bulunan ve ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlerle geçinen, hem göçle gelen hem de Mersin'in yerlisi olan nüfusu barındıran bir mahallenin yetişkin bireylerinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak soru dizisi ve yarı yapılandırılmış görüşme cetveli kullanılmış olup, anketler, evren içerisinden tesadüfi olarak belirlenmiş hane halkına (hanelerdeki yetişkin bir aile üyesine veya hane halkını temsilen hane reislerine) yüzyüze görüşme yoluyla uygulanmıştır. Ayrıca, kurum ve kuruluşlardan derlenmiş belgeler için döküman inceleme çalışmaları da gerçekleştirilmiştir.

Örneklem oluşturulurken, "basit tesadüfi örnekleme" uygulanmış olup, ilgili mahallenin bağlı olduğu Akdeniz Belediyesi hane halkı listeleri üzerinden (yansız sayılar tablosu kullanılarak) seçimler yapılmıştır. Yüzyüze görüşmeler yoluyla anketlerin uygulanacağı yetişkin bireylerin seçiminde uygulanması şart olan yaygın bir ölçüt olarak yaş büyüklüğü ve evlilik durumu kullanılmış olup, psikolojik gelişim ve yaşam evreleri üzerine geliştirilmiş kuramlarda yer alan yaşa dayalı sınıflandırmadaki ilk yetişkinlik sonrası (ergenlik sonrası) dönemi ifade eden genç yetişkinlik dönemini kapsayan (orta yetişkinlik öncesi) 25 yaş sınırı uygun görülmüştür (Onur, 1997). Bunun yanında, evlilik akdinin hukuki ve toplumsal sonuçları nedeniyle, hane halkından evli olan her kişi yetişkin olarak kabul edilip uygulamaya alınmış olup, (OECD ve UNESCO araştırmalarına paralellik açısından 25-64 yaş aralığına öncelik verilmiş olsa da) katılımcının istekliliği ve yaşadığı yerdeki etkinliği göz önüne alındığından, 25 yaş altı ve 64 yaş üstü bazı katılımcılar da örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma evrenimiz olan Karaduvar Mahallesi'nin nüfusu, 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre 9.671 kişidir. Mahalle sakinlerinin tamamı yetişkinlerden oluşmadığından, hane sayısına dayalı örneklem için bina ve hane listeleri alınarak hane sayısı belirlenmiş ve her haneden en az bir yetişkinle görüşülmesi hedeflenmiştir. Düzenli olarak mesken tutulmuş durumda olan 3.000 hane söz konusudur. Bu hane sayısına dayalı bir örneklem büyüklüğü için, %95 güven aralığında 341 değeri elde edilmektedir. Araştırma sonucunda, fazladan yapılan ve elemeler-düzenlemeleler sonrasında geçerli kabul edilen toplam soru dizisi sayısı 354 olarak gerçekleştirilmiştir.

II. GENEL OLARAK YETİŞKİN ÖĞRENMESİ VE YETİŞKİN EĞİTİMİ

OECD, UNESCO ve Avrupa Birliği bağlantılı toplumsal ve eğitim bilimsel araştırmalardaki yaygın tanımlamalara ve kabullere göre, yetişkinlik olgusunun biyolojik, cinsel, hukuksal ve psiko-sosyal boyutları (yaş, bilişsel olgunluk, non-traditional öğrenen) olduğu ve yetişkin olarak nitelendirilebilen bireylerin öğrenme ve eğitim yaşantılarının, bunlardan kaynaklanan etkenlerle biçimlendiği ortaya konulmuştur (Knowles, 1996; Duman, 2007; Miser, 2013; Chao, 2009).

Maslow, Alderfer, Merriam ve McClusky gibi araştırmacıların ve teorisyenlerin ağırlık verdiği temel etken olarak "bireysel ihtiyaçlar/gereksinimler", hem öğrenmeye yönlendiren bir motivasyon kaynağı hem de öğrenmeyi güçleştiren veya durduran bir engel konumundadır. Örneğin, McClusky'nin "marjinler teorisi", bireyin ihtiyaç duyduğu enerji miktarı ile bireyin alabilmesi olanaklı olan (ulaşılabilir) enerji miktarı arasında kurulması gereken dengeye dayalıdır. McClusky, bu iki enerji büyüklüğünün/miktarın, hem iç hem de dış bileşenlerden oluştuğunu ve bunlar arasındaki uyumsuzlukların, bireyin öğrenme yönelimi ile öğrenme

YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”

ihtiyacı düzeyini belirlediğini ileri sürmektedir(Chao, 2009). Ayrıca, bir yetişkinin öğrenmeye yönelebilmesi veya verimli bir öğrenmeyi başarabilmesi için temel fizyolojik ihtiyaçlarının da karşılanmış olması gerektiği, toplumsal güçlüklerin ve sağlık sorunlarının, yapılandırılmış öğrenme ortamlarında güvensizliğe yol açabileceği unutulmamalıdır(Tusting ve Barton, 2011). Bu noktada, yetişkinlerin bireysel niteliklerinin ve bunun doğal bir parçası olan çevresel koşulların, bu dengeyi ve öğrenme-egitim etkinliklerini nasıl etkilediğine(teşvik ve engel boyutlarıyla) dikkat çekmek gerekmektedir. Birçok gözlem ve araştırmalar göstermektedir ki, yetişkinler, yaşamlarındaki farklı dönemlerin gerektirdiği koşullara uygun davranış ve tutumlar sergiledikleri için, öğrenme ve eğitime yönelik ilgi ve katılım biçimleri ve düzeyleri de o etkenlere göre farklılıklar göstermektedir. Bunlar göz önüne alınarak geliştirilmiş birçok farklı ölçüte göre sınıflandırılabilen yetişkin öğrenenler için en yaygın kullanılan bir sınıflandırma modelinde, 3 ana grup bulunmaktadır: *İstihdam Edilmiş(Ekonomik Açıdan Faal Olanlar)* *İşsizler(Ekonomik Açıdan Faal Olmayanlar)* ve *Emekliler* (Chao, 2009). Yazındaki en geniş kapsamıyla ise yaşlılar, emekliler, işsizler, engelliler, yoksul mahallelerde yaşayanlar, aile içi şiddete maruz kalan kadınlar, göçle gelmiş ve farklı kültürel geçmişi(din, dil, değer yargısı) ve farklı ana dili olanlar ile alkol ve uyuşturucu madde bağımlıları sayılabilmektedir (Lewis-Fitzgerald, 2013).

1990'lerden itibaren yapılmış araştırmalardan görüldüğü üzere, yetişkinlerin bireysel öğrenmeye yönelmesini ve/veya non-formal bir yetişkin eğitimi uygulamasına katılımını belirleyen veya engelleyen etkenler çok geniş bir yelpazeye yayılmış durumdadır. Bu çalışmalarda, yukarıdaki farklı sınıflandırma modellerine benzer biçimde, birçok etkenin analizi ve etkileşim modelleri oluşturulmuştur.

Boshier, Morstain ve Smart'ın 6 faktörlü analizinde, yetişkinlerin öğrenmeye katılımında rol oynayan etkenler şöyle sıralanmıştır (Chao, 2009):

- Toplumsal ilişkiler kurmak(arkadaşlık,...vb.)
- Dış kaynaklı beklentiler(baba veya patron gibi rollerin baskısıyla)
- Toplumsal yardımlaşma veya topluma hizmet isteği
- Mesleki gelişim isteği(meslekte gelişme ve/veya yükselme)
- Günlük rutinlerden kaçış isteği(iş ve evdeki can sıkıntısından kurtulmak,...vb.)
- Bilişsel ilgi ve zevkler (öğrenme zevki için öğrenmek,...vb.)

Merriam ve Cafferella'ya göre, yetişkinlerin öğrenmeye yönelimi üzerine odaklanan araştırmalar sonucunda, öğrenmeye yönelimi kısıtlayan veya durduran engellerin *durumsal(kişinin belli bir zamandaki koşullarına bağlı olarak)*, *kurumsal(katılımı engelleyen tüm etkinlikler ve prosedürler)*, *psikolojik (kişinin benlik algısı ve öğrenmeye yaklaşımı)ve* *informasyonel(ulaşılabilir çevredeki eğitim olanakları hakkında bilgiye sahip olmama)* başlıkları altında tartışılabilmesi mümkündür. Ayrıca, *toplumsal yapı* altında toplanabilecek diğer etkenler ise *coğrafi koşullar*, *demografik etkenler*, *sosyo-ekonomik koşullar* ve *eğitim* ile *kültürel belirleyiciler* olarak tanımlanmıştır. Coğrafi koşullar, kentsel ve kırsal ortamlardaki eğitim olanaklarının farklılığını; demografik etkenler, yaş ve cinsiyet gibi ayrımları; sosyo-ekonomik koşullar ve eğitim, bireyin yetiştiği/büyüdüğü ailevi toplumsal ortamda alabildiği

eğitim düzeyini ifade etmektedir. Kültürel belirleyiciler ise, çoğunlukta olan hakim kültüre kıyasla azınlık gruplarının eğitime katılımını daha az engelleyen etkenlerden oluşmaktadır (Chao, 2009).

Bir başka yaklaşıma göre, bu tür engeller şöyle sınıflandırılmıştır(Lewis-Fitzgerald, 2013):

1-Davranışsal-Tutumsal engeller: Öğrenmeye karşı önyargılar, özgüven eksikliği, motivasyon eksikliği.

2-Fiziksel-donanım engelleri: Eğitim maliyetleri(kurs ücretleri, kitap-kırtasiye masrafları, ulaşım masrafları,...vb), zaman yetersizliği, etkinliklerle ilgili ilan ve duyurulardan haberdar olamama, coğrafi ulaşım güçlükleri, temel bilgi ve becerilerden yoksun olma.

3-Yapısal engeller: Yaşanılan çevrede, gerekli eğitim ve yetiştirme fırsatlarının/olanaklarının bulunmaması, eğitimle ilgili hizmetlerin kısıtlı düzeyde/yetersiz olması, öğreticinin ve öğrenme ortamının yetersizlikleri ve uygunsuzlukları.

Kanada’da, yetişkin göçmenlerin eğitim ihtiyaçları üzerine yapılmış bir araştırmada, daha önce alınmış *eğitimin akreditasyonu* (credential recognition), *maddi olanaksızlıklar*, *konut sorunu*, *aile için sorunlar* ile *kentsel sorunları aşmalarına yardımcı olabilecek hizmet birimleri*yle ilgili yeterli bilgi ve iletişime sahip olamama gibi sorunlar ön plana çıkmıştır (Magro ve Ghorayshi, 2010). Örgün eğitim sistemlerindeki yetersizlikler, ekonomik ve toplumsal değişimler ile teknolojik ilerlemelerin, bireylerdeki mesleki ve sosyo-kültürel bilgilerin yetersiz kalmasına veya eskimesine yol açtığı ileri sürülebilmektedir. Dolayısıyla bireysel(fizyolojik, olgunlaşma, gelişim ödevleri,...vb.), kurumsal ve toplumsal gereksinimlerin yol açtığı bir ivmeyle yetişkin eğitiminin bir ihtiyaç haline geldiği görülmektedir (Okçabol, 1996). Sosyal devlet anlayışının hakim olduğu 1980’lere kadarki dönemde, çoğunlukla yetişkin eğitimi olgusu yerine kullanılan bir kavram olarak halk eğitimi ise, aslında bir “toplum kalkınması” hedefinin eğitim aracı işlevini ifade etmektedir (Bilir, 2009).

Temel yaşam ortamlarımız haline gelen kentler ve kentlerin dönüşümünü belirleyen kentleşme süreçleri gibi, o ortamlarda gerçekleştirilen öğrenme ve eğitim etkinlikleri de küreselleşme sürecinin bileşenlerinden etkilenmektedir. Küreselleşme, birçok uluslararası raporda dile getirildiği gibi, yoksulluğu artırmış ve gelir dağılımındaki adaletsizlikleri artırmış ve bağımsız, güçlü, girişimci, özgüveni yüksek ve sorun çözme becerisine sahip bireyler gerektirmektedir. Kısacası, yukarıda değinilmiş olan uluslararası etkinliklerde dile getirilen sorunların ve saptamaların kaynağının, küreselleşme olarak tanımlanan ve ağırlıklı olarak 1970’lerdeki petrol krizi sonrası uygulamaya konulan neo-liberal ekonomi politikaları ve teknolojik ilerlemeler olduğu görülmektedir. Bu sürecin günümüz kentsel yaşamındaki eğitim ve öğrenme etkinliklerine yansımalarını şöyle özetlemek mümkündür (Sayılan, 2006; Ünal ve diğerleri, 2006; Merriam, 2008):

- Kavramsal boyutta, daha toplumsal kapsamlı bir etkinlik olan “eğitim” olgusundan, daha bireysel ve liberal bir içeriği yansıtan “öğrenme”ye geçiş söz konusudur. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan toplumların tümünde, “aktif yurttaşlık” benzeri yaklaşımlarla yaşamboyu öğrenmeye vurgu yapılmaktadır. Yaşamboyu eğitimin içeriği, informalleşen ekonomik yapılarıdaki işsizlik ve yoksulluğa paralel olarak gelişen esnek

YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”

istihdamı, işgücü piyasasının koşullarını, bireysel girişimciliği ve sürekli rekabeti yansıtmaktadır.

- 1950’lerden 1980’lere uzanan dönemdeki sosyal devlet anlayışının ürünü olan bireyin ve demokrasinin gelişimi için herkese eğitim anlayışından, kamusal fonların kısıldığı ve piyasanın talep ve koşullarına uygun bir eğitim anlayışına geçilmiştir. Bunun sonucu olarak eşitlik, demokrasi ve toplumsal adalet kaygılarından uzak, insan sermayesi ve insan kaynakları olgularıyla ifade edilen, işgücü eğitimi ve mesleki öğrenme odaklı politikalar uygulamaya konulmuştur.

III. BULGULAR ve KARADUVAR’DA YETİŞKİN EĞİTİMİ PROFİLİ

Aşağıdaki bulgular ve değerlendirmeler, Mersin’in Karaduvar Mahallesi sakinlerine yöneltilmiş olan 55 soruluk soru dizisi ile görüşme cetvellerinin bulgularını kapsamaktadır. Mersin genelinde geçerli genel sorunlara ek olarak, kendine özgü temel sorunların da yaşandığı araştırma evreninde, yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile soru dizisinin kentleşme sorunlarıyla bağlantılı bulgularına dayanarak, Karaduvar Mahallesi’nde tarımsal alanların ve kazançların azalması, işsizlik, yoksulluk, belediye hizmetlerinin yetersizliği ve belediye yönetimlerinin ilgisizliği, eğitimsizlik, mahallede kurulmuş olan petrol dolmuş ve sanayi tesislerinin neden olduğu toprak, deniz ve hava kirliliği ile gençlerde uyuşturucu bağımlılığı sorunlarının öne çıktığı saptanmıştır. Yetişkin öğrenmesi ve eğitiminde yaygın eğitimin, bireylerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimini destekleyici işlevi olduğundan hareketle, bu tür sorunların, eğitime katılım için bir motivasyon kaynağı olarak güdü yaratabileceği söylenebilmektedir. Mersin’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak halk eğitim merkezleri, çıraklık eğitim merkezleri ve akşam sanat okulları ile belediyelerin halk eğitim birimleri, sivil toplum örgütlerinin ilgili birimleri ve etkinlikleri ile çeşitli özel eğitim-kurs şirketleri birçok konuda eğitim hizmeti vermektedir. Kent merkezine 7 km. uzaklıktaki Karaduvar Mahallesi sınırları içinde ise, yetişkin bireylere dönük olarak Akdeniz Belediyesi’nin halk eğitim birimi ile Karaduvar Yardımlaşma ve Eğitim Derneği’nin hizmet binası bulunmaktadır. Dolayısıyla, Karaduvar sakinlerinin demografik, sosyo-ekonomik ve bireysel koşulları elverdiğince, hem mahalledeki hem de şehir merkezindeki eğitim hizmetlerinden yararlanabileceği varsayılmaktadır.

Tesadüfi olarak belirlenmiş (177 kadın ve 177 erkek olmak üzere) toplam 354 katılımcıdan oluşan örnekleme, yüzyüze görüşme yoluyla uygulanmış olan soru dizisi bulgularına göre, katılımcıların genel eğitim düzeyi ve aylık gelir ortalaması aşağıda sunulmuş olup, yükseköğrenim almış olanların oranı ile aylık ortalama gelir büyüklüğünün düşük olduğu (2012 yılı açlık ve yoksulluk verilerine göre) söylenebilmektedir. Tablo-1’de görüldüğü üzere, kadınların okumaz-yazmazlık oranı erkeklerden daha yüksek ve yükseköğrenime katılımı da daha düşüktür. Bu nedenle, bu araştırma evrenindeki yetişkinlerin, hem ekonomik hem de yetişkin eğitimi bakış açılarıyla dezavantajlı kesimleri temsil edebildiği görülmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Eğitim Düzeyleri

Cinsiyet *				
Eğitim Düzeyi		Kadın	Erkek	Toplam
Okumaz-yazmaz	f	7	2	9
	%	4	1,1	2,5
OkurYazar/Ilk.Terk	f	4	2	6
	%	2,3	1,1	1,7
İlkokul	f	100	92	192
	%	56,5	52	54,2
Ortaokul	f	17	30	47
	%	9,6	16,9	13,3
Lise	f	40	36	76
	%	22,6	20,3	21,5
Yüksekokul-fakülte	f	9	15	24
	%	5,1	8,5	6,8
<i>Toplam</i>	<i>f</i>	<i>177</i>	<i>177</i>	<i>354</i>
	<i>%</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

* Ki-Kare: 9,084 ; sd: 5 ; p= 0,106 > 0,05

Tablo-1'e göre, %2,5 oranındaki okumaz-yazmaz grubun büyük bölümü kadınlardan oluşmaktadır. Yükseköğrenime katılım oranı çok düşük olup, ilkököl ve lise eğitiminin yaygın olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların cinsiyeti ile eğitim düzeyi arasında, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Fakat, kadın katılımcıların ortaokul ve yükseköğrenim düzeylerinin, erkeklere kıyasla daha düşük kaldığı görülmektedir. Ön lisans ve lisans mezunu olan 24 kişinin 9'u kadın olup, oran olarak %37,5'i ifade etmektedir. Kadın katılımcıların %4'ü okur-yazar değilken, erkeklerde bu değer %1,1 olmuştur. Nitekim, okuryazar olmayan 9 katılımcının 7'si kadındır.

Tablo 2: Hane Halkının Aylık Ortalama Gelir Durumu

Aylık Gelir Düzeyi(TL)	(f)	%
0-500	43	15
501-1.000	186	65
1.001-1.500	35	12
1.501-2.000	16	5,6
2.001-2.500	1	0,3
2.501+	6	2,1
<i>Toplam</i>	<i>287</i>	<i>100</i>

Katılımcıların %19'u (67 kişi) gelirini beyan etmemiştir. Tablo-2'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılmış ve gelirini beyan etmiş olan Karaduvar'daki hanelerin %92'si, 1.500 TL'nin altında aylık gelir beyan etmiştir.

**YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”**

Tablo 3: Mahalle Sakinlerinin Katılmış Olduğu Kurs Konuları

<i>Kurs Konuları</i>	<i>(f)</i>	<i>%</i>
Böyle bir etkinliğe hiç katılmamış olanlar	148	41,8
<u>Böyle bir etkinliğe katılmış olanlar</u>	206	58,2
-Sürücü kursu	90	43,6
-Meslek edindirme-ustalık-kalfalık kursları (tarımsal hariç)	32	15,5
-Dil kursu	20	9,7
-Bilgisayar-internet	20	9,7
-Hobi amaçlı el becerileri kursu	20	9,7
-Ana-baba-çocuk bakım	11	5,3
-Müzik-dans-tiyatro-sanat	4	2
-Tarımsal faaliyetlerle ilgili kurslar (fidecilik, bahçecilik, balıkçılık, ...vb.)	4	2
-İşverenin-işyerinin düzenlediği kurslar	3	1,5
-Diğer kurslar (aile planlaması, sportif)	2	1
<i>Toplam</i>	354	100

Yaygın (non-formal) eğitim etkinliklerinin hiçbirine katılım göstermemiş olanların oranı %41,8'dir. Tablo-3'e göre, bir yaygın eğitim etkinliğine katılmış olanların %43,6'sı sürücü kurslarına, %15,5'i bir mesleki kursa ve %9,7'lik paylarla dil, bilgisayar ve hobi amaçlı el becerisi kurslarına katılım deneyimi yaşamıştır.

Tablo 4: Yaygın Eğitim Kurslarına Katılım Amaçları

<i>Yaygın Eğitime Katılım Amaçları</i>	<i>(f)</i>	<i>%</i>	<i>Katılmış ve Yanıt Vermiş Olanlar(%)</i>
<i>Hiç katılmamış ve yanıt vermemiş olanlar</i>	167	47,2	-
<u><i>Bir yaygın eğitim etkinliğine katılmış olanlar</i></u>	187	52,8	-
-Mesleki amaçlar (kariyer,kazanç artırma,yeni meslek)	61	-	32,6
-Öğrenme zevki	55	-	29,3
-Yasal yükümlülükler	37	-	19,7
-Sosyalleşmek (arkadaşlara eşlik etmek)	28	-	14,9
-Toplumsal statüyü yükseltmek	6	-	3,2
-Diğer(çocuklarına yararlı olmak; aile baskısı)	2	-	1
<i>Toplam</i>	354		100

Yetişkin eğitimiyle ilgili bölümde yer verilen Boshier, Morstain ve Smart'ın 6 faktörlü analizindeki öğrenmeye katılımda rol oynayan etkenlere bakıldığında, bu faktörlerin çoğunun Karaduvar örneği için de geçerli olduğu ileri sürülebilir. Tablo-4'deki bulgulardan görülmektedir ki, çalışma grubunun %52,8'i bir yaygın eğitim etkinliğine katılmış ve katılım amacını belirtmiştir. Bir eğitim etkinliğine katılmış yetişkinlerin %61'i mesleki ve ekonomik

gerekçelerle, %29,3'ü kişisel gelişim ve öğrenme zevki için, %19,7'si yasal zorunluluklar (sürücü belgesi, ustalık belgesi, ...vb.) nedeniyle ve %14,9'u ise sosyalleşmek veya toplumsal ortamlarda insanlarla kaynaşmak amaçlarıyla yaygın eğitim etkinliklerine katıldığını belirtmiştir. Diğer nedenler olarak çocuklarına daha çok yararlı olabilmek ve aile baskısı da belirtilen amaçlar arasında bulunmaktadır.

Tablo 5: Eğitim Kazanımları Algısı

Yaygın Eğitimde Kazanım Algısı	(f)	%	Katılmış ve Yanıt
			Verilmiş Olanlar(%)
<i>Bir sonuç ve yanıt belirtmeyenler</i>	29	14	-
<i>Bir sonuç ve yanıt belirtmiş olanlar:</i>	177	86	-
-Meslekte başarı artışı	49		27,6
-Özgüven artışı	44		25
-Aile ihtiyaçlarına ve sorunlarına çözüm	38		21,5
-Yeni bir meslek kazanma-iş değiştirme	13		7,3
-Toplumsal statüde yükselme	13		7,3
-Kazanç ve gelirlere artış	4		2,3
-Diğer (Hayata bakış açısının değişmesi; Karadüvar'a yararlı olacak bir şeyler başarmak)	7		4
-Hiçbir yararı olmadı	9		5,1
<i>Toplam</i>	<i>206</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Katılımcılara, yaygın eğitim deneyimi sonrasında yaşadığı kazanımlar sorulmuştur. Tablo-5'de görüldüğü gibi, bir yaygın eğitim deneyimi olan 206 katılımcının %14'ünden, eğitim sonrası etkiler ve kazanımlarla ilgili bir yanıt alınamamıştır. Bir eğitime katılmış ve kazanımlarla ilgili soruya bir yanıt verebilmiş 177 kişinin %27,6'sı işinde-mesleğinde daha başarılı olduğunu, %25'i özgüveninin arttığını ve %21,5'i ailesinin ihtiyaçları veya sorunlarının çözümü için yararlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, toplumsal statüsünün yükseldiğini belirtenler ile yeni bir iş-meslek kazandığını belirtenlerin payı %7,3 olmuştur. Buna karşılık, bir eğitim programına katılmış katılımcıların %5,1'i ise, hiçbir yarar sağlamadığını ifade etmiştir.

**YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”**

Tablo 6: Yaygın Eğitim Etkinliklerine Katılımı Güçleştiren veya Engelleyen Etkenler

<i>Eğitilmelere katılımı zorlaştıran veya engelleyen etkenler</i>	f	%
<i>Hiçbir güçlük veya engelle karşılaşmayanlar</i>	86	24,2
<i>İhtiyaç duymadığı için katılmayanlar</i>	28	8
<i>Bir güçlük veya engelle karşılaşmış olanlar:</i>		
-Yoğun çalışma temposu	73	20,6
-Maddi güçlükler	60	17
-Hitap eden uygun konu olmaması	7	2
-Ailenin (baba-eş) izin vermemesi	8	2,3
-Ev ve aile işleri	75	21,1
-Haberim olmuyor-yeterince duyurulmuyor	15	4,2
-Diğer (kimlere başvurulacağını bilememek, hastalık)	2	0,6
<i>Toplam</i>	354	100

Yetişkin öğrenmesi ve eğitimiyle ilgili bölümde değerlendirildiği gibi, dünyanın birçok yerindeki yetişkin bireyler, formal eğitim sürecini tamamladıktan sonraki yaşamlarında, öğrenme ve eğitime katılım konusunda hem kendi yaşamlarından hem de dış etkenlerden kaynaklanan birçok engel veya katılımı güçleştirici/zorlaştırıcı etkenle mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Birçok farklı modelde farklı biçimlerde sınıflandırılabilen bu tür engelleri genel olarak *davranışsal-tutumsal engeller* (Öğrenmeye karşı önyargılar, özgüven eksikliği, motivasyon eksikliği vb.), *fiziksel-donanımsal engeller* (eğitim maliyetleri, zaman yetersizliği, etkinliklerden haberdar olamama, coğrafi ulaşım güçlükleri, temel bilgi ve becerilerden yoksunluk, vb.) ve *yapısal engeller* (yaşanılan çevrede eğitim fırsatlarının/olanaklarının bulunmaması, eğitimle ilgili hizmetlerin yetersiz olması, öğreticinin ve öğrenme ortamının yetersizlikleri ve uygunsuzlukları,..vb.) biçiminde değerlendirmek olanaklıdır (Lewis-Fitzgerald, 2013).

Tablo-6'ya göre, Karaduvar örneğindeki bulgularda, katılımcıların %24,2'sinin hiçbir güçlük veya engelle karşılaşmadığı görülmektedir. Ayrıca, sakinlerin %8'i, ihtiyaç ve gereklilik duymadığı için eğitimlere katılmadığını belirtmiştir. Bu grup da hiçbir engel olmadan kendi tercihiyle katılmamayı seçtiğinden dolayı diğer grupla birleştirildiğinde, katılımı bağlantılı engel-güçlük yaşamayanların oranı %32,2'ye ulaşmaktadır. Sıklığı en yüksek iki engelleyici-güçleştirici etken, “ev ve aile işlerinin yoğunluğu” ile “yoğun iş temposu” olmuştur. Bunlardan sonra gelen en yüksek oranlı engel ise, %17 sıklıkla “maddi güçlükler”dir. Yetişkinlerle ilgili eğitim etkinliklerinden yeterince haberdar olmadığını ifade edenlerin oranı %4,2'dir.

Yetişkin eğitiminde, öğrenme ve eğitim sürecini başlatan kilit adım olarak, bireyin kendi öğrenme ihtiyacını belirlemesi veya fark edebilmesi gereklidir. Bu amaçla, uygulama yapılan bireylere, “ne tür bir eğitim almak isterdiniz?” sorusu yöneltilerek, katılımcıların eğitim ihtiyaçları ve eğitimle ilgili hayalleri belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %32'si hiçbir

konuda bir kursa katılma veya örgün eğitimde eğitime devam etme ihtiyacında olmadığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtlarda, mesleki yaygın eğitim konularında berberlik-kuaförlük, gemi adamlığı, yabancı dil, müzik ve enstrüman, güzel sanatlar, çeşitli el becerileri, sürücülük belgesi ve takı tasarımı alanlarına daha yoğun talep olduğu görülmüştür. Yaygın eğitimle ilgili ihtiyaç bildiriminde mesleki ve ekonomik boyut baskın olsa da, Karaduvar sakinleri “güzel sanatlar”, “el becerileri”, “yabancı dil” “tiyatro”, “dans” ve “spor” konuları gibi kişisel gelişim alanlarında %13,6 oranında öğrenme ihtiyacı sergilemiştir.

Tablo7’de görüleceği gibi, kişisel gelişimle ilgili ve mesleki olmayan eğitim konuları, genel toplam içerisinde daha yüksek oranda talep edilmiştir. Örgün eğitim alanında ise, lisans eğitiminin birçok alanında, fakat, ağırlıklı olarak öğretmenlik, hukuk ve tıp eğitimi alma eğilimi ortaya çıkmıştır. Ayrıntılı olarak frekans dağılımı toplanmış olan eğitim konuları, çapraz analizleri kolaylaştırabilmek amacıyla, 3 ana grup altında toplanarak demografik değerlendirmeler yapılmıştır (yabancı dil kursları, mesleki olmayan gruba dahil edilmiştir):

Tablo 7: Bireysel Olarak İhtiyaç Duyulan Eğitim Uygulamaları

Bireysel Eğitim İhtiyaçları	Genel İhtiyaç Belirtenler		
	(f)	(%)	İçinde(%)
Mesleki kurslar	30	8,4	12,4
Kişisel Gelişim Kursları	66	18,6	27,4
Formal-Örgün Eğitime devam	145	41	60,2
<i>Böyle bir ihtiyacı olmayanlar</i>	<i>113</i>	<i>32</i>	<i>-</i>
<i>Toplam</i>	<i>354</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Tablo-7’de yer alan bulgulara göre, çalışma grubunun %32’si, hiçbir eğitime gereksinim duymadığını ifade etmiş; çoğunluğu ise örgün eğitime devam talebini ifade etmiştir. Bir eğitim ihtiyacı olduğunu belirtenlerin (%12,4’ü mesleki ve %27,4 kişisel gelişim olmak üzere) %39,8’i yaygın eğitim ve %60,2’si ise örgün eğitimle ilgili alanları tercih etmektedir.

3. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma evrenimiz olan Karaduvar Mahallesi, ekonomik açıdan büyük bir gerileme yaşayan ve tarımsal geçim kaynaklarının çoğunu yitirmiş ve bu geçim kaynağının yerini alabilecek mahalledeki sanayi tesislerinden veya şehirdeki diğer sektörlerden yeterli bir istihdam payı alamamış bir yerleşim birimidir. Geçim kaynakları ve meslekler, ağırlıklı olarak hizmet sektörü ve tarımsal faaliyetlerden oluşmaktadır. 2013 yılı değerlerine göre, araştırmada beyan edilen ortalama aylık gelir düzeyine göre, açlık sınırı altında yaşamakta olanlar çoğunluktadır. Bu nedenle, yetişkin eğitimi açısından dezavantajlı bir kitlenin söz konusu olduğu görülmektedir. Diğer yandan, eğitim düzeyi ortalaması düşük (ilkokul üzeri diploması olanların oranı %41,6 ve yükseköğrenim mezunlarının oranı %6,8), fakat, buna kıyasla, öğrenmeye ve eğitime karşı ilgi düzeyi yüksek olan bir topluluktur. Bu kitlenin, yetişkin eğitimi kapsamındaki yaygın eğitim etkinliklerine yeterli derecede katılmadığı saptanmıştır. Katılımcıların %41,8’inin, o güne dek hiçbir yaygın eğitim etkinliğine katılmadığı ve bunların %52,5’inin kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Bir yaygın eğitim etkinliğine katılmış olanların hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar arasında halk eğitim merkezleri ilk sırada yer almış; kadın

YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”

katılımcıların yaygın eğitime katılım düzeyi, erkek katılımcılara göre daha düşük olmuştur. Gelir düzeyinin katılıma etkisine bakıldığında, hiçbir etkinliğe katılmamış olanların büyük bölümünün beyan edilmiş aylık gelirinin 1.000 TL’den az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, katılım engellerine ilişkin sorularda da belirtilmiş olan “maddi imkansızlıklar-güçlükler” etkeninin, Karaduvar örneğinde, yetişkin eğitime katılımı engellediği söylenebilmektedir.

Karaduvar’ın yetişkin eğitimindeki genel profilinin bileşenlerinden birisi olan eğitim ihtiyaçları boyutunun, mahallenin sorunlarını, gereksinimlerini ve uluslararası geçerliliği olan bazı tutumları pek yansıtmadığı söylenebilmektedir. Örneğin, OECD’nin 2011 yılı raporunda, OECD ülkeleri genelindeki yükseköğretim mezunu gençlerin ve yetişkinlerin, okul hayatından sonraki yaşamlarında, yeni öğrenme etkinlikleri için araştırma yapmaya daha ilgili olduğuna yönelik saptama (OECD, 2011) Karaduvar’daki üniversite mezunları arasında pek geçerli görünmemektedir. Karaduvar’da yaşayan yükseköğrenim görmüş katılımcıların yarısı, hiçbir eğitim ihtiyacı olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %32’si, hiçbir konu veya türde bir öğrenme ve eğitim ihtiyacının olmadığını belirtmiş; olumlu yanıt verenlerin büyük bölümü ise “formal eğitimde devam etme”yi istediğini ifade etmiştir. Kişisel gelişimle ilgili kurs ihtiyacı belirtenlerin payı, mesleki eğitim kapsamındaki çeşitli kurslara gereksinimi olduğunu ifade edenlerden daha yüksek çıkmıştır. Bu durumun, genel eğitim düzeyi düşük olan bir kitlenin, formal eğitimdeki ileri aşamaları tamamlama isteğini yansıttığı ileri sürülebilir. Tarımsal faaliyetlerle ilgili kurslara gösterilen ilginin düşük çıkması ise, tarımın (balıkçılık dahil) Karaduvar ve Mersin ekonomisindeki konumuna paralel bir durumu yansıtmaktadır.

Bireysel öğrenme ve beceri gelişimi ile sosyalleşme amaçlarıyla yaygın eğitime katılım, kadın katılımcılar arasında yaygın olup, erkeklerin büyük bölümü mesleki gelişim ve yasal zorunluluklar nedeniyle bir kursa (sürücü belgesi, ustalık-kalfalık belgesi,...vb.) katılmıştır. Buna ek olarak, eğitim düzeyi yükseldikçe, bireysel öğrenme ve kişisel becerileri artırma hedefiyle yaygın eğitime katılımı tercih edenlerin oranının daha yükseldiği görülmüştür. Bu öğrenme güdülerinin, yetişkin öğrenmesindeki çeşitli modellerde tanımlanmış etkenlere uygun olduğu görülmektedir, fakat, Karaduvar ve Mersin özelindeki kentsel sorunların aşılmasına dönük gereksinimleri tümüyle yansıtabildiğini söylemek zordur. Örneğin, işsizlik ve eğitimsizlik sorunları dışındaki sorunların (siyasal bilinç ve katılım, aile içi rollerle ilgili sorunlar, ...vb.) aşılması yönünde bir öğrenme isteğinin veya hedefinin oluşmadığı savunulabilir.

Katılımcıların “yetişkin eğitimi programlarına katılımını güçleştiren ve/veya engelleyen etkenler” arasında en yüksek frekans taşıyanlar *ev ve aile işleri, yoğun çalışma-iş temposu, maddi imkansızlıklar ve eğitim programlarıyla ilgili tanıtımların ve duyuruların yetersizliği*’dir. İlk üç etken, bireyin denetiminde olduğu kabul edilebilecek bir çerçeveyi tanımlayabilirken, tanıtım ve duyuruların yetersizliği ise, Mersin’deki ilgili kurum ve kuruluşların çalışma stratejilerindeki eksiklik veya yanlışlıklara işaret etmektedir. Son olarak, yetişkin eğitimi uygulamalarının meyvesi sayılabilecek eğitim kazanımlarına bakıldığında, Mersin ve Karaduvar’da yaşanmakta olan kentsel sorunlarla mücadelede bireylere güç verebilecek en önemli kaynaklardan sayılabilen, bilgiye ve öğrenmeye dayalı özgüvenin öne çıkmış olmasının, beraberinde birçok yeni girişimi (ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda) doğurabileceği ileri sürülebilecektir. Ayrıca, ailevi boyuta yönelik kazanımların da, yetişkinlerin öğrenmeye ve eğitime yönelik ilgisinin ve güveninin sürmesini sağlayabileceği ileri sürülebilecektir. Çünkü,

yetişkin eğitimindeki çeşitli yaklaşımlarda vurgulanan ilkeler arasında yer alan *öğrenmeye hazır olma, sorun odaklı öğrenme, benlik algısı ve önceki öğrenme deneyimlerini kullanma* olguları, yetişkinlerin bu tür kazanımların farkında olması veya onları elde etmesiyle birlikte daha geçerli ve doğrulanabilir bir nitelik kazanmaktadır. Fakat, öğrenmenin ve eğitimin kazandırabileceklerini düşündürerek bir yetişkini o etkinliklere yönlendirmeyi veya güdülemeyi başarabilmenin yolunun, o yetişkinin kendisinin, bir ailenin, bir kurumun veya bir kentin öğrenme ve eğitime ilişkin genel profilinin tanıtılabilmesi veya kavranabilmesinden geçtiği savunulabilecektir.

Tablo-8’de, bu yaklaşımı kolaylaştırabilecek bir genel profil derlemesi sunulmuş olup, yer verilen değişkenler, sorulara verilen yanıtlarda sıklığı en yüksek olanları yansıtmaktadır.

Tablo 8: Karaduvvar’ın Yetişkin Eğitimi Profilinin Temel Göstergeleri

<i>Bireysel Tercih ve İlgi Alanları</i>	<i>Bireysel Eğitim İhtiyaçları</i>	<i>Engeller ve Güçlükler</i>	<i>Eğitim Kazanımları</i>
*Yasal zorunluluklara dayalı kurslar(sürücü belgesi, ustalık-kalfalık kursları)	* Yabancı dil kursu	*Ev ve aile işlerinin Yoğunluğu	*Özgüven artışı
*Meslek edindirme kursları	*Hobi amaçlı el becerileri kursları	*Yoğun çalışma-iş Temposu	*Ailevi ihtiyaçlara katkı ve sorunlara çözüm sağlama
* Yabancı dil kursları	*Sürücü belgesi kursu	*Maddi güçlükler	*İşinde ve mesleğinde başarı artışı
* Bilgisayar kursları	*Müzik-enstrüman kursları	*Duyuru ve tanıtım Yetersizliği	*Yeni meslek öğrenme
*Hobi amaçlı el becerileri kursları	*Gemi adamlığı-kaptanlık kursları		*Toplumsal statüde yükseliş
	*Kuaförlük kursu		
	*Güzel sanatlar kursları		
	*Formal eğitime devam isteği		

**YETİŞKİN EĞİTİMİNE KATILIM,
EĞİTİM İHTİYAÇLARI, GÜÇLÜKLER ve KAZANIMLAR:
“KARADUVAR MAHALLESİ ÖRNEĞİ”**

KAYNAKÇA

- BİLİR, Mehmet, (2009), “Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi”, (Der. Ahmet Yıldız- Meral Uysal), Yetişkin Eğitimi, Kalkedon Yayıncılık, İstanbul.
- CHAO, Jr.Roger Yap, (2009), “Understanding The Adult Learner’s Motivation and Barriers to Learning”, ESREA E-Book Conference Proceedings, http://pure.au.dk/portal/files/636/ESREA-ReNAdET_e-book_Proceedings-Final.pdf; s. 905-915.
- DUMAN, Ahmet, (2007), Yetişkinler Eğitimi, (2.baskı), Ütopya Yayınevi, Ankara.
- KNOWLES, Malcolm, (1996), Yetişkin Öğrenenler- Gözardı Edilen Bir Kesim, (Çev.Serap Ayhan), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- LEWIS-FITZGERALD, Cheryl, (2013), Barriers to Participating in Learning and in The Community, http://www.ala.asn.au/conf/2005_downloads/papers/workshops/CherylLewis_Barriers_to_learning.pdf.
- MERRIAM, Sharan B., (2008), “Küreselleşme ve Yetişkin Eğitiminin Rolü: Zorluklar ve Fırsatlar”, İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu- Küreselleşme ve Yerelleşme Çerçevesinde Yetişkin Eğitimi, 10-11 Mayıs 2008, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s.10-21, İstanbul.
- MİSER, Rıfat, (2013), Yaşamboyu Öğrenme- Kavram ve Bağlam, Ayrıntı Basımevi, Ankara.
- MAGRO, Karen; GHORAYSHİ, Parvin. (2010). Adult Education in an Urban Context: Possibilities for Transformative Learning, PMC Working Paper Series- WP10-08, Manitoba, <http://www.deslibris.ca/SwfDocs/225/225541.pdf>.
- OKÇABOL, Rıfat, (1996), Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Der Yayınları, İstanbul.
- ONUR, Bekir, (1997), Gelişim Psikolojisi (4.Baskı), İmge Kitabevi, Ankara.
- SAYILAN, Fevziye, (2006), “Herkes İçin Eğitim: Yaşamboyu Öğrenme Bağlamında Türkiye’de Temel Eğitim Sorunu”, Yaşamboyu Öğrenme Sempozyumu (2. baskı), 9-10 Aralık 2004, (Ed.F.Sayılan, A.Yıldız), Pegem-A Yayıncılık, s.106-116, Ankara.
- TUSTING, Karin; BARTON, David, (2011), Öğrenme Kuramları ve Yetişkin Öğrenme Modelleri Üzerine Kısa Bir İnceleme, (Çev. A.Yıldız - A.Demirli), Dipnot Yayınları, Ankara.
- ÜNAL, L. Işıl; TURAL, Nejla; AKSOY, Hüseyin, (2006), “Mesleki Eğitim ve Yaşamboyu Eğitim: Ekonomi Politik Bir Değerlendirme”, Yaşamboyu Öğrenme Sempozyumu Bildirileri (2. baskı), 9-10 Aralık 2004, (Ed. F. Sayılan, A. Yıldız), Pegem-A Yayıncılık, s.136-152, Ankara.
- OECD, (2011), Education At a Glance, <http://www.oecd.org/education/highereducationandadultlearning/48631098.pdf>